

Sussex Prairie Gardens

Cursus Planting Design van het LCGD Grote borders en veel planten

Dit is het zesde en laatste artikel dat hovenier en ontwerper Connie Ettema voor ons schrijft over de cursus Planting Design van het London College of Garden Design. De opleiding neemt haar in de laatste maanden mee naar diverse grote borders, ieder met hun eigen verhaal en geschiedenis.

Tekst en Beeld Connie Ettema

Als eerste wordt de Sussex Prairie Gardens van Pauline en Paul McBride bezocht. Zij zijn, na veel tuinomzwervingen in Europa, terug op de geboortegrond van Pauline in Sussex. Daar hebben zij op 32 ha hun eigen tuin ingericht, geïnspireerd op de laatste privétuin in Luxemburg waar ze hebben gewerkt. De eigenaar had op de Chelsea Flower Show de tuin van Piet Oudolf gezien en wilde een tuin van hem. Na een paar jaar samenwerken met Oudolf in en aan de tuin van de particuliere eigenaar hebben de McBrides acht jaar geleden de stap gewaagd om een eigen tuin te maken. In de open omgeving op het platteland van Sussex zijn grote groepen van natuurlijk ogende planten gemixed aangeplant. Siergrassen maken 25% uit van het totaal en zijn in elk borderdeel te vinden. Het aanleggen van de tuin is met veel familieleden en vrijwilligers gebeurd. In 2,5 week zijn de 1.100 verschillende soorten

geplant. Met veertig man per weekend en de helft door de week.

De gekozen planten geven een natuurlijke uitstraling. Dat betekent in het algemeen dat de kleuren van de bloemen minder hard zijn dan de meer reguliere cultivars en de simpele bloemvormen geven insecten meer kans. Onderhoud van de 32 ha is minimaal. Net als gebeuren kan op een echte prairie worden in het voorjaar de plantenresten weggebrand in plaats van geknipt. De McBrides mulchen voor voeding. Het belangrijkste onderhoud is het verwijderen van soorten die zich te enthousiast uitzaaien. Waar in veel tuinen iedereen blij is met uitzaaiende *Verbena bonariensis*, is het hier een plaag. Regelmatig moeten ze een volledig stuk leeghalen, ompippen en opnieuw inplanten. Soorten die het goed doen en een mooi effect geven, zijn bijvoorbeeld: *Persicaria bistorta* 'Carnea', *Napaea dioica*, het blauw van diverse *Amsonia* en *Bapti-*

Connie Ettema

sia, *Ligularia japonica*, *Aster tataricus*, *Sporobolus heterolepis*, *Panicum virgatum* 'Cloud Nine'. En van kweker Coen Jansen Vaste Planten uit Dalfsen zijn ze nu *Fagopyrum dibotrys* (boekweit) aan het uitproberen. Een groot voordeel van deze tuin is, dat je door de borders heen mag en kan lopen. Daardoor beleef je de tuin echt.

Centenary Border

Een andere grote border die we bezoeken is de Centenary Border die in de Hillier Gardens in Romsey ligt. De border is 250 m lang en ontworpen door Julia Fogg en Anny Evason. Julia Fogg is hoogleraar op de universiteit van Greenwich en lid van de Society of Garden Designers. Aan weerszijden van een groot pad liggen twee borders. Het pad is in het nieuw ontwerp verbreed en voorzien van een rand bestrating. Ook de nieuwe dwarse paden zijn prettig zichtbaar door de stenen. Hierdoor kun je dicht bij de planten komen en heen en terug gaan van de open border naar het achterliggende volwassen boslandschap. Het is een belangrijke ontwerpkeuze om dat

Centenary Border

Planten in de stad

Dat plantenkennis belangrijk is voor tuin- en landschapontwerpen is evident en algemeen aanvaard. In veel gesprekken met gastdocenten tijdens deze cursus kwam ook de stedelijke ontwikkeling en klimaatverandering ter sprake. Het lijkt erop dat de toenemende problemen in steden – hoge temperatuur, wateroverlast, afname frisse lucht – nog steeds niet door de groene mensen worden opgelost. Er komen technische oplossingen van architecten en ingenieurs, of groene oplossingen door ecologen. Beiden maken slechts gebruik van een klein palet van mogelijkheden.

Juist de groene ontwerper heeft de kennis om een groene omgeving te maken met de juiste plant op de juiste plaats, waarbij ook nog eens rekening gehouden wordt met het publiek. Want het moet er ook MOOI uitzien en vandalismebestendig zijn (hond- en kinderbestendig). Alléén een functionele aanpak door ingenieurs of ecologen zal het publiek niet snel overtuigen van de noodzaak tot een investering in of nut van een wadi. Maar met groen dat in het seizoen een spektakel van kleur en leven is en er jaarrond mooi uitziet, creëer je een leefomgeving die aan de eisen voldoet en die door iedereen omarmd zal worden.

erbij te betrekken. Het beplantingsplan is geïnspireerd op het muziekstuk *Fairy King* van componist Henry Purcell. Met een duidelijk begin, middenstuk en *grande finale* wat te volgen moet zijn in kleur, vorm en textuur. Het drama komt tot een hoogtepunt in kleur en vorm in het laatste stuk met onder andere *Dahlia* 'Butch', *Kniphofia* 'Bressingham Comet' en *Deschampsia cespitosa* onder een mooie *Acer griseum*. Er zijn hier grote groepen van elke soort aangeplant vanwege de schaal van de tuin. Om het niet te traditioneel te maken is er een asymmetrische herhaling gebruikt van opvallende soorten.

Julia Fogg was een beetje 'embarrassed' om ons de tuin te laten zien. Hij zag er namelijk niet goed uit. Het was lastig te duiden wat de oorzaak was. Zo waren de taxushagen in de beplanting essentieel

als strakke architectonische achtergrond. Zelfs na vier jaar zijn ze niet duidelijk genoeg aanwezig. De centrale ellipsen zijn in de aanleg rond geworden. Ook de bankjes zijn saai en standaard en doen afbreuk aan het totale idee.

Maar het ergste is dat veel plantensoorten nu al weer vervangen moesten worden. Helaas is niet bekend waar dat aan ligt. Is het een ontwerpfout, locatiefout, herten- of konijnenvraat, slecht onderhoud? Het blijft gissen.

Het resultaat was een mooie tuin op een prachtige plek met goede routes en uitgangspunten. Maar ook een voorbeeld van hoe belangrijk een sterk thema als uitgangspunt voor een ontwerp is in plaats van alle vrijwilligers en bestuurders mee te laten praten en hun plantenlijstjes in te laten dienen, wat het geval >

is bij de Centenary Border. En niet te vergeten: hoe belangrijk het onderhoud is om de kracht van een ontwerp in stand te houden. Een ontwerper moet daarom geregeld terug naar het project. Om het onderhoud te begeleiden of om er zelf van te leren.

The Broad Walk

Een derde voorbeeld is The Broad Walk op Kew. Die lijkt op een klassieke border, maar dan wel met een aparte twist. Deze langste plantenborder van Engeland is ontworpen door Richard Wilford. Wilford is een plantenman die al 27 jaar op Kew werkt en veel specialisaties heeft: van alpineplanten tot *Galanthus* en *Allium*. The Broad Walk is een 8 meter breed pad op het drukste en oudste gedeelte van de tuin, nog ontworpen door William Nesfield in 1845. Het uitgangspunt was om vaste planten naast de enorme heester- en bomencollectie die op Kew aanwezig zijn, terug in de schijnwerpers te zetten.

Wilford heeft zich uitgebreid georiënteerd. Het ontwerp is volgens hem een mix van Piet Oudolf-stijl en de traditionele Engelse border. De vorm van de borders tussen de oude *Cedrus*-laan zijn halve cirkels geworden die te herleiden zijn op de in oude tijden aanwezige

hoefijzervormige *Rhododendron*-groepen. Omdat het zo groot is – 320 meter lang aan beiden zijden – zit er herhaling in en zijn er *big drifts* aangebracht. In een aantal van de halfronde borderdelen zijn slingers van *Salvia* aangelegd.

The Broad Walk is vooral botanisch interessant omdat de verschillende stukken thematisch zijn ingeplant: de *Lamiaceae* bij elkaar, de *Compositae* bij elkaar, et cetera. Er staan 27.000 planten van 200 soorten. Het uitzetten gebeurde met het plaatsen van tonkinstokken in een grid van 1 x 1 meter, waarna met een spuitbus de lijnen werden getrokken.

Het inplanten is eind vorig jaar begonnen, totdat ze door de natte winter gedwongen waren om te stoppen. Dit voorjaar is de rest ingeplant. In april-mei is goed te zien dat de planten die in het najaar de grond in zijn gegaan, het veel beter deden dan de in 2016 geplante.

Een voorbeeld van de soorten *Compositae*: *Achillea* 'Terracotta' (kortlevend, twee tot drie jaar slechts!), *Helenium* 'Loysder Wieck', *Heliopsis helianthoides* 'Summer Nights', *Berkheya purpurea*, *Achillea* 'Walther Funcke', *Telekia speciosa*, *Rudbeckia subtomentosa* 'Henry Eilers' en *Aster* 'Little Carlow'. Deze Amerikaanse aster zou eigenlijk naar de nieuwe naam *Symphotrichum* moeten luisteren. <

Beste tips voor ontwerpers

1. Doe plantenkennis op. Kijk rond en observeer. Kom erachter wat planten willen, bekijk ze in hun natuurlijke habitat en hoe ze het hier op verschillende plekken doen. De beste ontwerpers zwerven veel rond in de natuur en halen daar kennis en inspiratie uit.
2. Maak fouten en leer daarvan, wat een stuk makkelijker wordt als je meer dingen als experiment ziet.
3. Specialiseer!
4. Blijf leren. De wereld staat niet stil, er zijn voortdurend innovaties die andere dingen mogelijk maken dan vroeger.
5. Werk samen. Kijk hoeveel kennis er om je heen is en werk samen met andere specialisten. Die mooie tekening moet wel aangelegd kunnen worden.
7. Communiceer over het benodigde onderhoud. Ook hier geldt: werk samen, leg uit, bekijk de mogelijkheden. Liefst al van tevoren. Als opdrachtgevers een berceau of een dakplataan willen, dan moeten ze bereid zijn om de rest van hun leven jaarlijks het onderhoud te (laten) doen.
8. Plantenkennis, plantenkennis. Of had ik dat al gezegd?

The Broad Walk